

Artykuły

Aleksandra Śledziejowska, Karolina Buczkowska-Gołąbek, buczkowska@awf.poznan.pl,
Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu, Wydział Turystyki i Rekreacji

Kultura studencka znaczącym walorem turystycznym Coimbrzy

Słowa kluczowe: kultura studencka, turystyka kulturowa, Coimbra, walory turystyczne

Abstrakt

Tematyką niniejszego artykułu jest specyficzna kultura studencka portugalskiego miasta Coimbra, rozpatrywana w kontekście turystyki kulturowej. Ta dawna stolica Portugalii i przez wieki siedziba najważniejszego portugalskiego uniwersytetu jest przepełniona dziedzictwem przeszłości i pieczołowicie pielęgnuje się tam akademickie zwyczaje, co ma znaczący wpływ na zainteresowanie miastem wśród turystów. Celem autorek niniejszej pracy stało się więc ukazanie, że kultura studencka Coimbrzy stanowi znaczący walor turystyczny miasta, ważny zwłaszcza dla rozwoju turystyki kulturowej, w której uczestniczą studenci zamiejscowi Coimbrzy oraz pozostali turyści.

Dzięki przeprowadzonym obserwacjom, wywiadam ze studentami zagranicznymi, osobistemu uczestnictwu autorek w studenckich wydarzeniach kulturalnych miasta oraz analizie opinii turystów na temat Coimbrzy na portalu TripAdvisor udało się pozyskać niezbędne do niniejszej publikacji informacje i dane empiryczne, pozwalające potwierdzić tezę, że kultura studencka jest walorem, który zdecydowanie przyciąga turystów i sprawia, że pobyt w niej nabiera szczególnego znaczenia.

Wprowadzenie

Choć studenckie tradycje są obecne w kilku portugalskich miastach, jednakże Coimbra to pod tym względem miejsce wyjątkowe, co stanowi idealną bazę do badań tego zjawiska w kontekście turystyki kulturowej. Studenci stanowią tu kwintesencję tego miejsca i to od nich dowiedzieć się można najwięcej, doświadczając tym samym tak ważnego w turystyce kulturowej autentyzmu. Coimbra – będąc dawną stolicą Portugalii jest przepełniona dziedzictwem przeszłości i jest miastem, w którym pieczołowicie pielęgnuje się akademickie zwyczaje. Życie studenckie Coimbrzy kwitnie, a spacerując wąskimi uliczkami miasta, nierzadko natknąć się można na próby teatrów studenckich, dyskusje kół filozoficznych czy zwyczajne spotkania towarzyskie, przy *uma bica*, czyli filiżance mocnego, portugalskiego espresso.

Coimbra to trzecie pod względem wielkości centrum urbanistyczne Portugalii, a zarazem największe miasto w dystrykcie Coimbra oraz w regionie Centro. Cechuje się walorami akademickimi, przemysłowymi oraz rolniczymi, ze względu na położenie na wzgórzu, pośród zapierających dech w piersiach krajobrazów, nad rzeką Mondego. Usytuowana mniej więcej w połowie drogi między dwoma najpopularniejszymi miastami: Lizboną i Porto, to dziś przykład niespotykanego połączenia zintegrowanego miasteczka uniwersyteckiego, jego własnych ceremonii i tradycji pielęgnowanych po dziś dzień, a także specyficznej urbanistyki. Miasto tworzy płatanina licznych, wąskich uliczek, w których pozornie łatwo się zagubić, jednakże praktycznie zawsze te kręte dróżki doprowadzają „błądzących” w znane i łatwo rozpoznawalne miejsca.

Coimbra to miasto „dostojne”, z „bagażem” dwóch tysięcy lat historii, wypełnione budowlami, których powstania szuka się w czasach Cesarstwa Rzymskiego. Od samego

początku istnienia była ona miejscem spotkań wielu kultur i taki właśnie charakter zachowuje do dziś. Jednak nad sędziwym wiekiem miasta króluje młodzieńcza świeżość, a dzieje się tak za sprawą nowych studentów, którzy każdego roku tłumnie przybywają do Coimbrы. Za ich przyczyną z politycznego centrum kraju, miasto przekształciło się w główny ośrodek kulturalny i naukowy. W dużej mierze to zasługa Universidade de Coimbra, najstarszej akademickiej instytucji w świecie portugalskojęzycznym, która w roku 2013 została wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO.

Okres w którym miasto wyróżniało się szczególnym znaczeniem obejmuje ponad stulecie. Trwał on od 1143 roku, kiedy to za panowania Alfonsa I Zdobywcy, Coimbra została mianowana stolicą Portugalii, aż do roku 1255, gdy Alfons III przeniósł stolicę do Lizbony. Niewątpliwie jednak rzymska przeszłość miasta ukształtowała jego pozycję i miała wpływ na nadchodzącą przyszłość. Najważniejsze losy miasta swoje odzwierciedlenie znajdują jednak zdecydowanie w historii Uniwersytetu [Zaborowska 2005, s. 255].

Jak traktuje jedna z popularnych piosenek *fado* (portugalski gatunek muzyki) „Coimbra jest lekcją” [www.centerofportugal.com/Coimbra, 8.03.2017], w domyśle: portugalskiej historii. To właśnie tutaj znajdują się groby pierwszych królów portugalskich – Alfonsa I Zdobywcy oraz Sancho I. Ponadto, w całym mieście można odkrywać spuściznę tych, którzy budowali kraj: od budynków uniwersytetu, przez kościoły, domy i pałace, aż po pomniki, które powinny się znaleźć na liście każdego turysty. Coimbra obfituje w zabytkowe obiekty, ogrody, czy muzea. Jednak kluczowym jej wyróżnikiem jest dziedzictwo niematerialne kultury studenckiej: począwszy od noszonych przez żaków tradycyjnych uniformów, przez obrzędy uniwersyteckie, a skończywszy na studenckich festiwalach – to elementy, które owo dziedzictwo kreują.

Ta niespotykana już w innych miejscach elitarność kultury studenckiej, która ma nieodłączny związek z przeszłością, czyli historią miasta, przyciąga tu rzesze turystów kulturowych. Dla nich Coimbra bowiem jest miejscem idealnym do odbywania podróży kulturowych, także za sprawą atmosfery i obyczajów w niej panujących: jej mieszkańcy i rezydenci z reguły nie lubią się spieszyć, pielęgnują czas poświęcany w pięknych miejscach, dając sobie chwilę na zadumę, opowieści i rozważania – do tego samego zachęcają też odwiedzających kraj turystów.

Atrakcyjne położenie miasta sprawia, iż dojazd z dwóch wspomnianych, najważniejszych ośrodków kraju, jest łatwy i stosunkowo niedrogi. Ma to ogromne znaczenie dla turystów, jak i studentów, czyli większości mieszkańców Coimbrы.

W związku z powyższym celem niniejszej pracy stało się ukazanie, że owa kultura studencka stanowi znaczący walor turystyczny miasta, ważny zwłaszcza dla rozwoju turystyki kulturowej, w której uczestniczą studenci zamiejscowi Coimbrы oraz pozostali turyści.

Obie autorki artykułu były osobiście w Coimbrze – pierwsza jako studentka, na kilkumiesięcznym stypendium w ramach programu Erasmus+, druga jako wykładowca uniwersytecki na wymianie naukowo-dydaktycznej i miały okazję poznać miasto, tamtejszy uniwersytet oraz jego tradycje. Dzięki przeprowadzonym przez autorki obserwacjom, wywiadam ze studentami zagranicznymi Coimbrы, osobistemu uczestnictwu autorek w studenckich wydarzeniach kulturalnych miasta oraz analizie opinii turystów na temat Coimbrы na portalu TripAdvisor, udało się pozyskać niezbędne do niniejszej publikacji informacje i dane empiryczne, pozwalające poszukać odpowiedzi na wybrane pytania badawcze. Pytania te były następujące: Co szczególnie wyróżnia kulturę studencką w Coimbrze? Czy studenci zagraniczni, wybierający Uniwersytet w Coimbrze, kierują się kulturą i tradycjami akademickimi panującymi w mieście? Czy turyści odwiedzający Coimbrę dostrzegają kulturę i tradycję studencką panującą w mieście? Na czym polega fenomen słynnego festiwalu studenckiego *Queima das Fitas*? Czy kultura studencka w Coimbrze jest atrakcją turystyki kulturowej?

Universidade de Coimbra - Uniwersytet w Coimbrze – materialne dziedzictwo historyczne Portugalii

Pierwszy portugalski uniwersytet założony został w XIII w. w Lizbonie, natomiast dziewięćdziesiąt lat później, w roku 1380, placówkę przeniesiono do Coimbrzy. Uczelnia to owoc współpracy króla Dionizego I oraz trzech duchownych. Przedsięwzięcie zyskało także poparcie ówczesnego papieża Mikołaja IV. Przychylność kościoła zdawała się wynikać z tego, iż wielu zakonów nierzadko zostawało klerykami. Minęło kolejne kilkadziesiąt lat a instytucja ponownie funkcjonowała w Lizbonie. Owe zmiany następowały w związku z nieustannymi konfliktami politycznymi, rozgrywającymi się między monarchią a władzami uczelni. Powrót uniwersytetu do Coimbrzy datuje się na rok 1537, tym razem na stałe. Zlokalizowano go wówczas w pałacu królewskim, ofiarowanym przez króla Jana III¹ [Jepson 2002, s. 145].

Jakiś czas później do dyspozycji uczelni przeznaczono budynki usytuowane na wzgórzach miasta i tam też instytucja ta funkcjonuje do dziś. Mury Universidade de Coimbra przez wiele lat były miejscem kształcenia się najwybitniejszych portugalskich obywateli. Wśród mocno zapamiętanych studentów znajdują się takie osobistości jak poeta Luís Vaz de Camões², Santo António, znany jako św. Antoni z Padwy³, czy też złą sławą owiany dyktator António de Oliveira Salazar⁴, późniejszy wykładowca Uniwersytetu [Jepson 2002, s. 145].

Stabilizacja centrum uniwersytetu nie oznaczała jednak końca zmian. Mniej więcej dwieście lat po tym wydarzeniu, uczelnia przeszła kolejne reformy, zaproponowane przez Markiza Pombala⁵, postaci niezwykle znaczącej dla historii nie tylko Coimbrzy, ale i całego kraju. Jego zaradność i umiejętności reformatorskie pozwoliły na rozwój placówki. Zburzono zamek, aby powiększyć przestrzeń i otrzymać miejsce na utworzenie nowych budynków, a tym samym wydziałów. Dzięki Pombalowi do programu nauczania włączono nauki przyrodnicze, zlikwidowano handel tytułami doktorskimi, a tym samym praktykowanie innych korupcji [Jepson 2002, s. 147].

Obecne uczelniane budynki to istna mieszanina stylów – od urozmaiconej barokowej wieży, do ponurych, komunistycznych bloków, powstałych w czasach dyktatorskich rządów wspomnianego wcześniej Salazara. Większość tych budowli znajduje się nieopodal dzisiejszego centrum uniwersytetu, które wyznacza pomnik króla Dionizego I. Posąg wzniesiony został w miejscu istnienia starego zamku, przy placu Largo Dom Dinis (ryc. 1). To właśnie w okolicach placu swoje siedziby mają dziś Wydział Nauki i Technologii, Medycyny, czy nowa biblioteka. Szczyt wzniesienia Alcacova, bo to właśnie na nim znajduje się uniwersytet, okazuje się być często pierwszym punktem zwiedzania miasta przez turystów [Zaborowska 2005, s. 256].

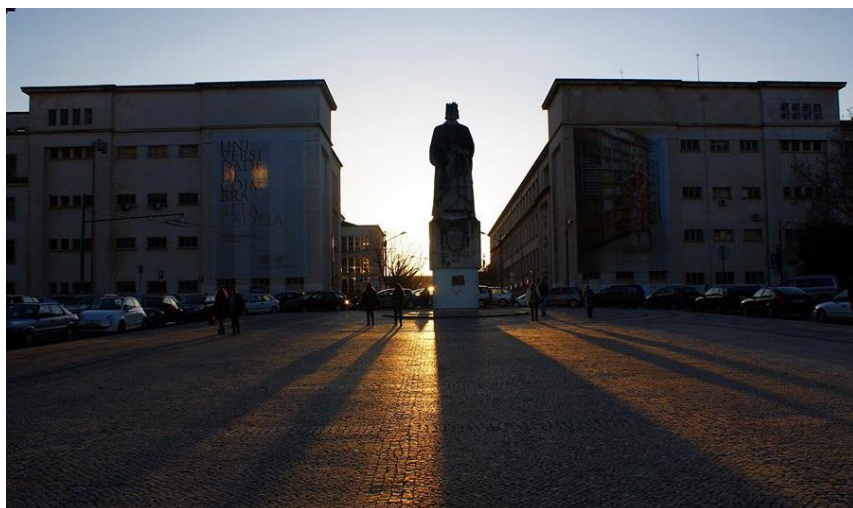
¹ Król Portugalii w latach 1521-1557.

² Luís Vaz de Camões – renesansowy poeta, prekursor baroku, wedle tradycji największy pisarz w literaturze portugalskiej, wielokrotnie okrzykiwany „księciem poetów”.

³ Santo António – portugalski teolog, franciszkanin, święty Kościoła katolickiego, prezbiter i doktor Kościoła.

⁴ António de Oliveira Salazar – portugalski polityk, profesor ekonomii. W latach 1932-1968 pełnił funkcję premiera, a także ministra finansów (1928-1940) i ministra wojny (1936-1944); twórca tzw. Nowego Państwa (*Estado Novo*), w którym sprawował władzę dyktatorską.

⁵ Markiz de Pombal – portugalski polityk w latach 1750-1777, premier i pierwszy doradca króla Portugalii Józefa I.

Ryc. 1. Largo Dom Dinis

Źródło: fot. Aleksandra Śledziejowska.

Kompleks uczelniany to składowa topornych, czworobocznych gmachów. Status najważniejszej budowli należy do Velha Universidade, czyli najstarszej części uniwersytetu, przekształconej z królewskiego pałacu [Portugalia 2014, s. 197]. Położona jest ona przy okazałym dziedzińcu zwanym Paço das Escolas (fot. 2). Terenu Velha Universidade strzegą Żelazne Wrota, czyli Porta Ferrera, dostojna brama wejściowa. Z całej zabudowy szczególną uwagę z pewnością zwraca wyłaniająca się strzelista wieża – dzwonnica. Wieża uniwersytecka to konstrukcja z XVII wieku, z czasów panowania króla Jana V⁶. Zaprojektowana została w barokowym stylu, przez Antonio Cannevariego⁷ i współcześnie godnie zastępuje poprzednią dzwonnice. To bardzo rzadki przykład cywilnej barokowej wieży, ale też nietypowy przykład w architekturze placówek akademickich w Europie. Ma ona 33 metry wysokości i aby wspiąć się na górę, należy pokonać sto osiemdziesiąt trzy schody. Jej projekt został zaaranżowany tak, aby miała cztery dzwony, trzy spośród nich to do dziś te oryginalne. Mimo, że wszystkie z nich funkcjonują prawidłowo to jedynie dwa posiadają szczególne znaczenie, są one bowiem odpowiedzialne za regulację życia akademickiego. Mniejszy to Cabra – koza, a większy Cabrao – kozioł. Choć Universidade de Coimbra to akademicka kolebka, żaków należy motywować do nauki tak, jak na każdej innej uczelni. Koza dzwoniła zawsze o godzinie osiemnastej, natomiast Kozioł przywoływał studentów o godzinie szóstej nad ranem, nakazując stawienie się w uczelnianych murach na czas. Choć kulturowo Portugalczycy z dużą dozą zrozumienia

podchodzą do punktualności, to w miejscach takich jak uniwersytet, czas jest bardziej respektowany [Miguel 2013, s. 22].

Ryc. 2. Paço das Escolas

Źródło: fot. Karolina Buczkowska-Goląbek.

⁶ Jan V – król Portugalii z dynastii Bragança.

⁷ Antonio Canevari – włoski architekt barokowego stylu rokoko i neoklasycyzmu.

Zabytkowa część uniwersytetu zajmuje jedną z pierwszych pozycji na liście obowiązkowych miejsc do zwiedzenia przez każdego turystę w Coimbrze. W starej jego części zwiedzającym udostępniane są cztery pomieszczenia. Jednym z najważniejszych jest Sala Dos Capelos, czyli sala absolwentów, będąca niegdyś miejscem zgromadzeń królewskich, nazywana także salą tronową. Wnętrza pomieszczenia zaprojektowane zostały w siedemnastowiecznym stylu, a w późniejszym stuleciu, udekorowane podobiznami królów portugalskich. Zachwycający manueliński styl czyni to miejsce bardzo dostojnym, a biegnący wzdłuż fasady budynku balkon, pozwala na podziwianie rozciągających się, rozległych widoków miasta. Współcześnie sala absolwentów zarezerwowana jest na specjalne uroczystości i ceremonie, związane z życiem akademickim. Uwagę turystów przykuwa także sąsiadująca z Sala Dos Capelos, Sala do Exame Privado, która to w wieku XIX służyła za miejsce odbywania się poprzedzających doktorat prywatnych egzaminów [Miguel 2013, s. 48]. Kolejną częścią uniwersyteckiego kompleksu jest Capela de São Miguel – zbudowana w pierwszej połowie XVI w. kaplica św. Michała (jej bogaty ołtarz zaprezentowany został na fotografii 3).

Zdobne freski, kafle, filary czy wyjątkowe organy, tworzą szczególny klimat świątyni, prawie dorównujący temu, który towarzyszy przy zwiedzaniu najbardziej reprezentatywnej i interesującej części Velha Universidade czyli biblioteki uniwersyteckiej, zwanej Biblioteką Joanina (fot. 4). Miejsce to tworzą trzy sale, wzniesione przed połową XVII wieku. Zbiory biblioteczne szacuje się mniej więcej na 30 tysięcy książek, usytuowanych na sięgających od podłogi do samego sufitu regałach. W celach bezpieczeństwa, najcenniejsze z dzieł postanowiono przechowywać w miejscach, które nie są dostępne dla zwiedzających. Zarówno pozostałe opisane miejsca, wchodzące w skład starszej części uniwersytetu, tak jak i biblioteka, cechują się niezwykle wyjątkowymi wnętrzami. Okładzina marmurowa i złożone drewno to tylko dwie z licznych dekoracji biblioteki.

Ryc. 3. Ołtarz w kaplicy św. Michała

Źródło: Strona internetowa uniwersytetu:
<https://www.uc.pt/informacaopara/visit/paco/capela>, data dostępu on-line:
20.03.2017.

Ryc. 4. Biblioteka Joanina

Źródło: strona internetowa uniwersytetu:
<https://www.uc.pt/informacaopara/visit/paco/biblioteca>, data dostępu on-line:
20.03.2017 r.

Nieopodal miasteczka uniwersyteckiego, w centrum miasta, usytuowany jest Jardim Botânico da Universidade de Coimbra – przepiękny ogród botaniczny, zaprojektowany przez angielskiego architekta Williama Elsdena. Jak większość zabytków Coimbrzy, jego powstanie datuje się na wiek XVIII. Ogród botaniczny jest częścią Muzeum Historii Naturalnej. O jego wyjątkowości świadczy fakt, iż jest to najstarszy tego typu obiekt w Europie. To miejsce bardzo chętnie odwiedzane zarówno przez tubylców, jak i przyjezdnych. W cieniu blisko czterech tysięcy rzadkich gatunków roślin i drzew, pochodzących z różnych kontynentów,

znajdują oni ukojenie od upałów i miejskiego zgiełku. Urokliwe alejki, rzeźby czy fontanny czynią z ogrodu idealne miejsce do romantycznych spacerów. Z historycznego punktu widzenia w parku uwagę zwracają pozostałości Aqueduto de São Sebastião, XVI-wiecznego akweduktu Świętego Sebastiana. Zajmuje on powierzchnię około 13,5 hektara, a podzielony został na dwie części. Część pierwsza to strefa z rozległym arboretum, zaś druga to obszar, znajdujący się na wzniesieniu. Akwedukt otoczony jest przez Quadrado Central czyli mur kamienny [Miguel 2013, s. 87]. Fragment ogrodu przedstawiony został na fotografii 5.

Ryc. 5. Jardim Botânico da Universidade de Coimbra

Źródło: fot. Karolina Buczkowska-Goląbek.

Pozostałe ważne zabytki i przestrzenie turystyczne Coimbrzy⁸

Obecnie magnesem przyciągającym turystów do miasta jest z pewnością połączenie historii i współczesnego żywiołu. W mieście znajdziemy szereg barów, kawiarni, lokali rozrywkowych oraz tanich knajpek, jednak dla Portugalczyków Coimbra jest prawdziwą skarbnicą wiedzy o historii ich państwa, świadectwem dawnej chwały, z kolei dla odwiedzających miasto turystów – żywym muzeum.

Do najważniejszych zabytków miasta – poza oczywiście kompleksem uniwersyteckim – należą bez wątpienia: barokowo-klasycystyczna katedra *Sé Nova*, usytuowana na północnych obrzeżach uniwersyteckich zabudowań, początkowo należąca do Jezuitów oraz znajdujący się w jej pobliżu *Igreja de São Salvador* – kościół św. Zbawiciela, zachowany w romańskim stylu – w obu kościołach uwagę zwracają azulejos⁹, w pełni wykonane w Coimbrze [Portugalia 2014, s. 199].

⁸ Ze względów objętościowych publikacji autorki pracy ograniczą się tutaj jedynie do wymienienia i krótkiej charakterystyki najważniejszych obiektów zabytkowych miasta, a obszerniejsze opisy przeznaczyły dla budynków uniwersyteckich i charakterystyki kultury studenckiej.

⁹ Azulejos – cienkie, pokryte szklivem ceramiczne płytki, najczęściej kwadratowe.

Obiektem znaczącym dla miasta i kraju jest dawny pałac biskupi, goszczący obecnie Museu Nacional Machado de Castro, słynące z jednej z najcenniejszych kolekcji rzeźb z przełomu XIV i XVI wieku w całej Portugalii. Znaleźć tam można też inne cenne zabytki, obrazy, wyroby ceramiczne i porcelanowe, a także nietuzinkową kolekcję złota i srebra. Ciekawostką jest, iż w przeszłości walory Coimbrzy atrakcyjne były dla wielu rzeźbiarzy [Jepson 2002, s. 143].

Zachodnie zbocze uniwersytetu tworzy fascynująca płatanina górzystych i ciasnych alejek, zarazem zdaje się to być najbardziej urokliwa część miasta. Centrum tego obszaru stanowi Largo da Se Velha, a na jego straży stoi najważniejsza sakralna budowla Coimbrzy – Se Velha, czyli stara katedra z 1162 r., która według znawców świetnie wpasowuje się w kanony romańskie, tym samym uważa się ją za jeden z najcenniejszych przykładów tego stylu na terenie całego kraju [Portugalia 2014, s. 199].

O ile sama katedra wydaje się przyciągać w swe mury głównie osoby religijne, chcące doświadczyć niespotykanego klimatu tego miejsca, to jej okolice z pewnością mają szerokie grono fanów pośród społeczności studenckiej. W związku z istnieniem w okolicy licznych barów, pubów czy małych kafejek plac, przy którym znajduje się kościół, miejsce tętni życiem nierzadko przez całą noc. Młodzież uwielbia godzinami przesiadywać przy schodach katedry i bawić lub zwyczajnie rozmawiać do rana. Swą popularność miejsce zawdzięcza także zlokalizowanym przy placu republikom, czyli uniwersyteckim domom studenckim. Largo da Se Velha to nie tylko jedno z głównych miejsc spotkań towarzyskich, ale także obiekty kojarzące się żakom przede wszystkim z bardzo podniosłymi chwilami, przeżywanymi podczas otwierającego festiwal studencki *Queima das Fitas* wydarzenia *Noite de Serenata Monumental*. Na placu nie brakuje także innych turystów, bowiem schodząc jednymi z licznych stromych schodów Coimbrzy, dociera się do Rua Quebras – Costas, skweru z kilkoma lokalami, serwującymi portugalskie *tapas*, czy sklepami z oryginalnymi pamiątkami. Właśnie tam też znajduje się najpopularniejsze miejsce, gdzie posłuchać można niepowtarzalnego gatunku muzycznego, jakim jest *Fado de Coimbra*¹⁰.

Nieco dalej znajduje się Arco de Almedina, czyli dawna brama miejska z czasów Maurów, kiedy to fortyfikacje o długości dwóch kilometrów otaczały zabudowę miasta [Portugalia 2014, s. 199]. Usytuowana jest tuż obok baru z tradycyjnym wiśniowym likierem *Ginjinha*, gdzie niejednokrotnie zatrzymują się na degustację turyści oraz miejscowi, przed udaniem się na spacer po dalszej części miasta. Do samego łuku przylega wieża – Torre de Almedina, nazywana również Barbakanem, na jej fasadzie znajduje się portugalski herb. Przechodząc pod łukiem mija się bardzo mały, lecz wyposażony w wyjątkowe pamiątki sklepik, z którego zawsze wybrzmiewają nagrania lirycznej muzyki. Turyści mogą długo przebierać w bibelotach, aby od antyków, przez książki, stare kartki pocztowe, czy *azulejos* wybrać niepowtarzalne wspomnienie z wizyty w Coimbrze.

Podążając tym szlakiem każdy turysta dociera do najbardziej reprezentacyjnej ulicy miasta – Rua Ferreira Borges, a tym samym do dolnej części Coimbrzy – dawnej dzielnicy handlowej Baixa. Mimo usytuowania dzielnicy poza dawnymi murami miasta, liczy ona tyle samo lat, co dawniej odgródzona od niej część na wzgórzach. Gwarna Rua Ferreira Borges, służąca współcześnie jako deptak, zachowuje swój handlowy charakter z przeszłości do dziś. Studenci, mieszkańcy Coimbrzy oraz turyści mogą na deptaku odpocząć w jednej z kawiarenek, oferujących aromatyczną kawę i lokalne przysmaki. Takie przerwy pośród codziennych obowiązków są głęboko zakorzenione w portugalskiej kulturze. Najślawniejsza *pastelaria* (portugalska kawiarni) to Café a Brasileira. Rua Ferreira Borges usytuowana jest pomiędzy dwoma strategicznymi punktami miasta: koniec północny ulicy należy do Praça 8 de Maio, ten południowy natomiast to Largo do Portagem. Centralnym miejscem tego pierwszego jest Igreja de Santa Cruz, czyli kolejna romańska świątynia, powstała

¹⁰ Republiki studenckie, *Queima das Fitas* oraz *Fado de Coimbra* zostaną opisane bliżej w kolejnej części artykułu.

w pierwszej połowie XII wieku. To właśnie tam spoczywają Alfons I Zdobywca oraz Sancho I – pierwsi władcy Portugalii [Portugalia 2014, s. 200]. Przy kościele działa także dostojna kawiarnia Café Santa Cruz. W jej pięknych wnętrzach odbywają się darmowe koncerty *fado*, które od lat tłumnie przyciągają słuchaczy.

Ryc. 6. Wschodni brzeg rzeki Mondego

Źródło: fot. Aleksandra Śledziejowska.

Przekraczając most św. Klary nad rzeką Mondego przechodzi się przez prowadzącą z niego aleję, która wiedzie do Convento de Santa Clara-a-Velha, czyli powstałego w 1286 roku klasztoru św. Klary. To stare opactwo, przekazane w ręce franciszkanek, opuściło w połowie wieku XVII teren starego budynku na rzecz ulokowanej nieco wyżej jego nowej siedziby [Zaborowska 2005, s. 257]. Z mostu rozpościera się niezwykle widok na uniwersytet i centrum miasta (fot. 6).

Niezwykłą atrakcją turystyczną Coimbrzy jest także Portugal Dos Pequenitos, czyli założony w 1940 roku park tematyczny, oferujący gościom (zwłaszcza dzieciom) liczne przestrzenne makiety, odzwierciedlające wierne rekonstrukcje wielu ważnych zabytków i budowli kraju. Park został podzielony na strefy tematyczne, prezentujące odrębne regiony Portugalii [www.natur.pl].

Uniwersytet w Coimbrze – współczesny charakter dawnych zwyczajów akademickich

Uniwersytet w Coimbrze nieustannie zajmuje wysokie pozycje w rankingach kilkuset najlepszych uczelni na świecie. Renomę uczelni docenili między innymi twórcy szanghajskiego zestawienia najwyższej jakości światowych uczelni wyższych [<http://www.shanghairanking.com>, 12.04.2017].

Uczelnia to dziś kompleksowa struktura obejmująca trzy kampusy. W murach uniwersytetu aktualnie uczy się 25 tysięcy studentów, z czego 16% to studenci zagraniczni o prawie stu różnych narodowościach, a 9% to studenci z krajów portugalskojęzycznych. Uczący się na uniwersytecie żacy to grupa przedstawicieli dziewięćdziesięciu różnych narodowości. Czyni to uczelnię miejscem kosmopolitycznym o wyjątkowej różnorodności. Uniwersytet to także ponad 30 tysięcy pracowników, nauczycieli oraz osób niebezpośrednio związanych z nauką, którzy dokładają największych starań, aby szkoła funkcjonowała prawidłowo, a jakość nauczania była na najwyższym poziomie [<http://www.uc.pt/international-applicants/estudar-viver-coimbra/universidade>, 12.04.2017].

Wspomniane kampusy obejmują osiem wydziałów – do każdego z nich przypisany jest jeden kolor: Wydział Prawa ma kolor czerwony, Medycyny – żółty, Sztuk i Nauk Społecznych – granatowy, Nauk Ścisłych i Technologii – niebieski, Farmacji – fioletowy, Ekonomii – biało-czerwony, Psychologii i Studiów Edukacyjnych – pomarańczowy, a Wydział Sportu i Wychowania Fizycznego oznakowany jest kolorem brązowym. Kolory służą jako symbol każdego z wydziałów, który wykorzystuje się głównie podczas ceremonii uniwersyteckich, z reguły podczas nadawania tytułów doktorskich, jednakże oznaczenia wydziałów zastosowane są również podczas festiwalu studenckiego *Queima das Fitas* [*Welcome Guide...*, s. 21-23].

Uniwersytet podejmuje liczne działania gorliwie wspierające rozwój kultury i sportu, udostępniając tym samym studentom swoje placówki: muzea, ogród botaniczny, obserwatorium astronomiczne, teatr akademicki, stadion uniwersytecki czy audytorium rektorskie.

Associação Académica de Coimbra – Akademickie Zrzeszenie Studentów

Poczucie dumy z możliwości studiowania na jednej z najbardziej prestiżowych uczelni w Europie portugalscy studenci wyrażają poprzez pielęgnowanie tradycji związanych z kulturą studencką. Efektem owych działań jest przede wszystkim czynne zaangażowanie w życie uniwersytetu oraz kontynuacja zapoczątkowanych przez przodków aktywności studenckich.

Akademickie Zrzeszenie Studentów w Coimbrze to nie tylko największa i najstarsza (zostało założone w 1887 roku) organizacja skupiająca studentów w Portugalii, ale przede wszystkim filar uniwersytetu [Louis 2009, s. 327]. Grupa zrzeszonych studentów działa prężnie, aby zapewnić innym szeroką gamę zajęć, wzbogacających dodatkowe umiejętności żaków. Oferta przygotowana przez stowarzyszenie obejmuje różnorodne dziedziny, poczynając od sportowych drużyn gier zespołowych, po sekcje kulturalne. Przynależność do Akademickiego Zrzeszenia Studentów to główna cecha charakterystyczna żaków z Coimbrze. *Associação Académica de Coimbra* odpowiedzialne jest także za organizację licznych wydarzeń, a należą do nich przede wszystkim największy festiwal studencki w Europie *Queima das Fitas*, a także odbywający się na mniejszą skalę *Festa das Latas*. Zrzeszenie to także jednostka stojąca na straży *Praxe*, czyli rytuału wprowadzenia nowych studentów w życie akademickie [www.academica.pt].

Specjalnie zaprojektowane logo *Associação Académica de Coimbra* (ryc. 7) to symbol wieży uniwersyteckiej *Cabra*, która do dziś zwołuje studentów do rozpoczęcia zajęć.

Ryc. 7. Symbol *Associação Académica de Coimbra*

Źródło: strona internetowa: <http://www.academica.pt/>, data dostępu on-line: 5.01.2017 r.

Traje académico – uniform studentów w Coimbrze

Toga, która w średniowieczu trafiła do środowiska akademickiego, dziś kojarzy się wielu osobom głównie z wykładowcami czy prawnikami. W społeczności akademickiej większości krajów noszona jest przede wszystkim przez profesorów, a przez studentów zakładana tylko na specjalne okazje. Jednakże studenci Uniwersytetu w Coimbrze to zdecydowanie tradycjoniści i z ubieraniem eleganckiego, tradycyjnego stroju nie ograniczają się wyłącznie do uroczystości ukończenia studiów.

Najbardziej charakterystyczny element *traje académico* (ryc. 8 i 9) to długa czarna peleryna i czasem też spiczasta czapka. Ponadto, strój najczęściej noszony przez żaków obejmuje też czarny garnitur dla mężczyzn, marynarkę i spódnicę dla kobiet. Każdego obowiązuje także biała koszula, czarna kamizelka i krawat. Za wyjątkiem pierwszorzeczniaków i studentów zagranicznych stroje noszą prawie wszyscy studenci uczelni [Welcome Guide..., s. 20].

Ryc. 8. Żeński uniform *traje académico*

Źródło: fot. Aleksandra Śledziejowska.

Ryc. 9. Męski uniform *traje académico*

Źródło: fot. Aleksandra Śledziejowska.

Pomimo, iż strój wydaje się być bardzo niepraktyczny w codziennym życiu studenta, a jego cena nie należy do najniższych, studenci w Coimbrze z chęcią ubierają *traje académico*, przy czym w żaden sposób nie wyróżnia ich to od innych żaków, zachowujących uroczysty strój tylko na specjalne okazje.

Zasady noszenia *traje* są również kompleksowe. Nie jest ono bowiem przeznaczone dla każdego studenta, jak wspomniano wcześniej, pierwszorzeczni muszą z powodzeniem przejść proces *Praxe* (szczegółowo przedstawionym w dalszej części tekstu), dopiero wówczas mają możliwość założenia akademickiego uniformu. Studenci wymian zagranicznych również nie noszą *traje*, jednakże portugalscy studenci chętnie zgadzają się na wypożyczenie im chociażby peleryny do zrobienia pamiątkowego zdjęcia.

Ciekawostką na temat *traje* jest istnienie powszechnie przyjętego przesądu, który głosi o tym, iż peleryna pod żadnym pozorem nie powinna zostać wyprana. Może być jedynie zmoczona w deszczu. Jak mówią portugalscy studenci, piorąc płaszcz żak pozbywać ma się wszelkich wspomnień związanych z życiem akademickim [<http://portugalresident.com/academic-traditions/>].

Fado de Coimbra – fado z Coimbrzy

*Fado*¹¹ zostało sprowadzone do Coimbrzy przez lizbońskich studentów w latach 1870-1880, zapoczątkowując tym samym odrębną tradycję tego gatunku muzycznego

¹¹Aby zrozumieć termin *Fado de Coimbra*, należy odnieść się najpierw do korzeni samego gatunku muzycznego. Choć początki fado są nieco niejasne, powszechnie uważa się, iż był to popularny wśród portugalskich osadników w Brazylii taniec. Natomiast gdy król portugalski Jan IV powrócił stamtąd w 1821 roku, fado trafiło do Portugalii. Bardzo szybko zagościło wśród zabaw niższych klas społecznych Lizbony, a dwadzieścia lat później wykonywano je już tylko jako pieśń, nie taniec. Na początku XX wieku *fado* zostało zaakceptowane także w wyższych sferach, a wykonywano je głównie w nocnych klubach stolicy. W czasach Estado Novo (Nowego Państwa, lata 1933-1974), melodie fado przeważnie brzmiały romantycznie i nostalgicznie, zawsze gloryfikując Portugalię [Poelzl 2007, s. 170].

[Poelzl 2007, s. 170]. *Fado* z Coimbrzy to nostalgiczne ballady miłosne o życiu młodzieży uniwersyteckiej, wykonywane przez grupy studentów płci męskiej. Choć tradycja *fado* z Coimbrzy, z grupami mężczyzn w tradycyjnych czarnych strojach, wydawać się może anachroniczna, kolejne studenckie pokolenia wstępujące na uniwersytet, z dumą kontynuują ją, wykonując utwory wysławiające życie żaków, muzykę oraz miłość.

Ryc. 10. Studencki zespół Fado de Coimbra na jednym z ulic miasta

Źródło: fot. Aleksandra Śledziejowska.

W Coimbrze działają liczne lokale, w których można posłuchać studentów, absolwentów uniwersytetu lub niezwiązanych ze społecznością akademicką muzyków.

Jednakże prawdziwą atrakcją są zespoły studenckie grywające na ulicach miasta. Wybierając się nawet na krótki spacer po Coimbrze istnieje bardzo duża szansa, że napotkamy na swojej drodze studenckich ulicznych grajków. Jeden z zespołów studenckich został zaprezentowany na ryc. 10. Natomiast na ryc. 11 przedstawiony został fragment koncertu *Fado de Coimbra* w jednym z miejscowych lokali.

Ryc. 11. Koncert *Fado de Coimbra*

Źródło: fot. Aleksandra Śledziejowska.

Republiki studenckie

Republiki studenckie to nieodłączny element akademickości Coimbrzy. Są to tradycyjne rezydencje, komuny studenckie, dofinansowane przez uniwersytet. Wśród studentów mówi się, że „rok spędzony w republice jest jak 100 lat życia”. Są to miejsca o wyjątkowej tradycji i niesamowitej historii. Studenci zamieszkujący republiki są wyjątkowo otwarci i chętnie zapraszają na kolacje przygotowywane przez specjalnie zatrudnioną kucharkę. W Coimbrze

jest około 20 republik. Kandydat, który pretenduje do miana republikanina musi przejść okres próbny, po którym mieszkańcy decydują o jego przystąpieniu do wspólnoty.

Republika, to oprócz zabawy także obowiązki, np. jedzenie wspólnych posiłków o określonej porze, nierzadko dzielenie się swoimi prywatnymi rzeczami, godzenie się z regułami, które każdy decydujący się zamieszkać w republice musi zaakceptować. Mieszkanie w republice pozwala na bycie częścią społeczności i tworzenie historii. Raz do roku republika świętuje swoje urodziny. To okazja do wspomnień i odwiedzin domu przez jego dawnych mieszkańców.

Praxe – akademickie otrzęsiny

Praxe to popularna w całej Portugalii akademicka tradycja, praktykowana od lat. Portugalscy studenci przywiązują niezwykle dużą wagę do uniwersyteckiego życia, nikogo nie dziwi zatem, że czas rozpoczęcia edukacji na uczelni wyższej jest dla nich szczególny.

Osoby rozpoczynające studia w Coimbrze – *calaoiros* są zobligowane do wykonywania poleceń starszych kolegów, studiujących ten sam kurs. Powołany został specjalny komitet, który planuje i monitoruje aktywności związane z powitaniem i integracją nowych studentów. Istnieją powszechnie przyjęte restrykcyjne zasady obchodzenia tej tradycji, dotyczące ubrań, kar i sankcji, które zebrane są w specjalnym kodeksie. *Kodeks Praxe (Codigo da Praxe)* – kodeks Uniwersytetu w Coimbrze liczy aż 49 stron [<http://portugalresident.com/academic-traditions>].

Pomimo iż rytuały związane z *Praxe* są często publicznie krytykowane, kojarzone z przemocą oraz uważane przez przeciwników tradycji za upokarzające, zwyczaj ten cieszy się szacunkiem wśród większości portugalskich studentów. Jak sami zauważają *Praxe* to dla nich szczególny czas, który pozwala na zaznajomienie się ze środowiskiem akademickim. Wielu żaków przywiązuje do tej tradycji szczególną wagę.

Jednymi ze sztandarowych zasad kodeksu w Coimbrze jest podział pierwszorocznych studentów oraz starszych, przewodniczących wykonywanych zadań, na grupy według płci. Wszelkie aktywności związane z *Praxe* muszą odbywać się w obrębie uniwersytetu. Ponadto wyznaczone przez starszych żaków zadania nie mają prawa nikomu ubliżyć oraz powinny być wykonywane w godnych warunkach [*Codigo Da Praxe*]. Do wyznaczonych przez organizatorów *Praxe* zadań specjalnych należą m.in. publiczne i głośne śpiewanie piosenek, pokonywanie różnych, często długich dystansów na kolanach, czy też wspinanie się po schodach w przedziwny sposób.

Praxe trwa cały rok, jednak najważniejsze wydarzenia skupiają się w pierwszym semestrze, szczególnie w październiku na ulicach Coimbry spotkać można wielu żaków przechodzących przez rytuał otrzęsin.

Studenckie festiwale

Festiwale wiążące się z tradycjami akademickimi w Coimbrze aktywizują do działania nie tylko studentów, ale także całą społeczność miasta. Co więcej, są ogromną atrakcją dla odwiedzających Portugalię, co skłania ich także do wpisania Coimbry na listę portugalskich destynacji.

Pierwszym ważnym festiwalem, otwierającym oficjalnie rok akademicki w Coimbrze, jest *Festa das Latas*, poświęcony głównie pierwszorocznym studentom, którzy pretendują na oficjalne przyjęcie do akademickiego świata starszych kolegów. To przede wszystkim październikowe powitanie nowych uczniów w murach uczelni. Nazwa wydarzenia pochodzi od portugalskiego słowa *latas*, czyli puszek aluminiowych. Owe puszki starsi studenci

przypinają młodszym żakom do nóg, aby podczas najważniejszego wydarzenia festiwalu zrobiło się w mieście bardzo głośno [Welcome Guide..., s. 41].

Główną atrakcją festiwalu jest parada ulicami miasta, której finał ma miejsce nad rzeką Mondego. To właśnie tam nowi studenci zostają ochrzczeni przez swoich akademickich rodziców chrzestnych, czyli starszych studentów. W ten sposób stają się prawnymi członkami akademickiej braci.

Podczas pochodu tłumnie zgromadzeni żacy niosą w rękach plakaty i transparenty na których widnieją nierzadko ironizujące hasła, które nawiązują do profesorów, ogólnego systemu edukacji, a niekiedy też polityki. Oprócz uwiązanych przy nogach puszek, pierwszoroczni ubrani są w wymyślne stroje, specjalnie zaprojektowane przez starszych studentów.

Choć *Festa das Latas* to wydarzenie znane w całym kraju, w dalszym ciągu większą popularnością cieszy się drugi akademicki festiwal, odbywający się w maju i dedykowany studentom kończącym naukę: *Queima das Fitas*. Mimo, iż ten popularny studencki festiwal odbywa się w różnych regionach Portugalii, to właśnie w Coimbrze ma najwięcej wielbicieli.

Historia święta żaków ma swój początek w wieku XIV, kiedy to studenci uniwersytetu w Coimbrze, aby odróżnić się od braci z innych wydziałów, postanowili przyczepiać sobie do ubrań kolorowe wstążki [Malchrowicz 2009, s. 23].

Każdego roku organizowany jest konkurs na najlepszy plakat promujący festiwal *Queima das Fitas*, na najlepsze projekty głosować można drogą internetową. Wygraną pracę studenci rozwieszają po całej Coimbrze, a także w innych miastach Portugalii. Na rycinie 12 zaprezentowany został plakat *Queima das Fitas* 2016 roku.

Ryc. 12. Plakat promujący festiwal *Queima das Fitas* w 2016 r.

Źródło: strona internetowa festiwalu:

<http://queimadasfitascoimbra.pt/>, data dostępu on-line: 5.01.2017.

Festiwal rozpoczyna wydarzenie *Noite de Serenata Monumental*, czyli uroczyste odśpiewanie serenady, na schodach przy starej katedrze Se Velha. Tysiące studentów, mieszkańców Coimbrzy, a także turystów słucha tam uroczystego przemówienia oraz koncertu *Fado de Coimbra*. Na rycinie 13 przedstawiona została jedna z otwierających festiwal nocy.

Ryc. 13. *Noite de Serenata Monumental*

Źródło: Welcome Guide for International Students, <http://www.uc.pt/international-applicants/welcome-guide/wguide.pdf>, PDF, s. 40.

Aby zebrać fundusze na organizację wydarzenia studenci pracują przez cały rok akademicki. To podobno jedyna impreza, oprócz niemieckiej *Oktober Fest*, na której spożywa się ogromne ilości piwa. Podobnie jak podczas *Festa das Latas*, imprezie towarzyszy szereg koncertów, imprez i wydarzeń kulturalnych. Podczas *Queima das Fitas* całe miasto wstrzymuje oddech i oddaje się na ponad tydzień w ręce studentów. Oznacza to początek miesiąca intensywnej nauki, poprzedzający końcową sesję egzaminacyjną.

Oprócz nocy otwierającej festiwal, najważniejszym wydarzeniem jest *Cortejo*, czyli parada ciężarówek, przyozdobionych przez studentów, wypełnionych po brzegi alkoholem i jedzeniem, rozdawanym później przybyłym mieszkańcom. Ciężarówki ozdobione są według inwencji twórczej studentów, jednakże nieodłącznym elementem dekoracji jest kolor danego wydziału (przykład na ryc. 14).

Na czas pochodu studenci przywdziewają opisane wcześniej stroje: *traje académico*.

Jednakże żacy, którzy lada chwila zakończą naukę na uniwersytecie, dodatkowo zakładają specjalne kapelusze, a w rękach niosą laski (ryc. 15). Rekwizyty te wyróżniają przyszłych absolwentów na tle innych studentów. Ponadto podczas festiwalu pielęgnuje się tradycję składania życzeń studentom ostatniego roku. Żacy o dobre słowa proszą wszystkich widzów zgromadzonych podczas festiwalowych imprez, a także swoich rówieśników. Aby życzenia – najczęściej dotyczące pomyślności w dorosłym życiu – spełniły się, przyszli absolwenci składają sobie nawzajem dwa pocałunki w policzki oraz stukają delikatnie laską po kapeluszu (ryc. 16).

Ryc. 14. Ciężarówka studentów Wydziału Ekonomii w 2016 r.

Źródło: fot. Aleksandra Śledziejowska.

Ryc. 15. Przyszli absolwenci podczas pochodu *Cortejo*

Źródło: fot. Aleksandra Śledziejowska.

Ryc. 16. Przyszli absolwenci składający sobie życzenia podczas *Cortejo*

Źródło: fot. Aleksandra Śledziejowska.

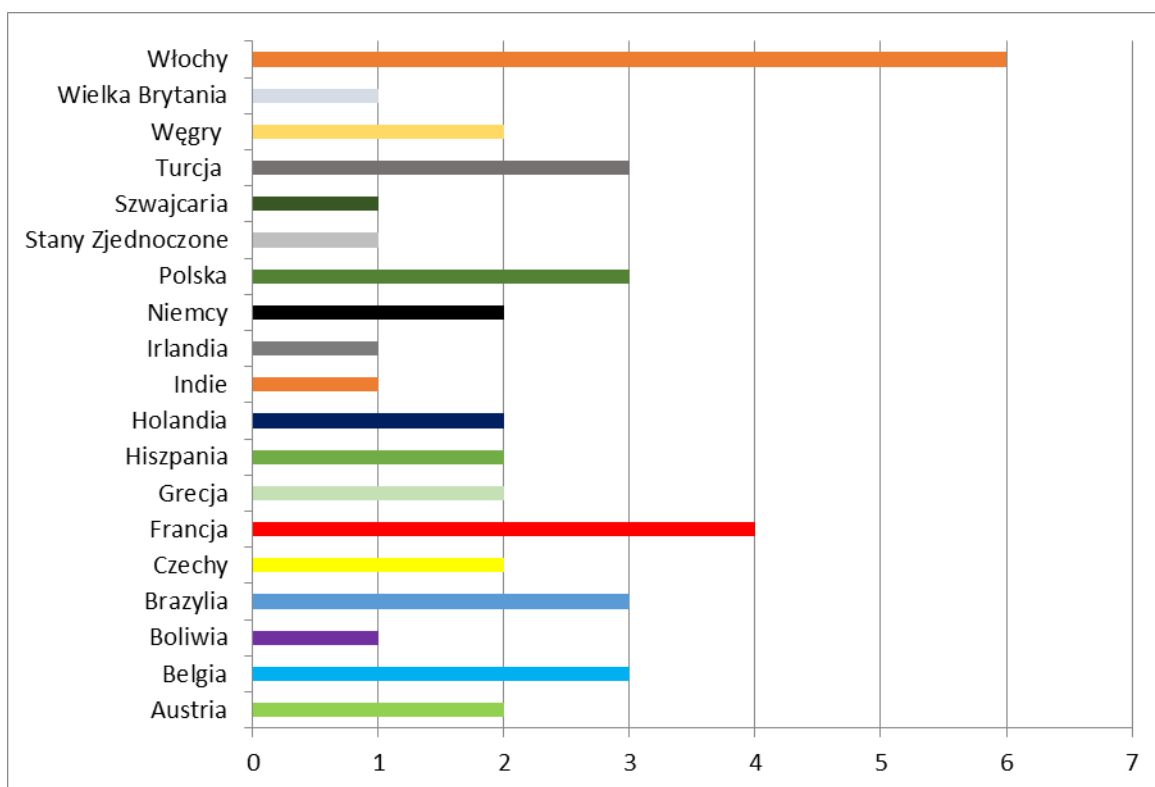
Codzienne wydarzenia festiwalu zwieńczone są imprezą do białego rana w miasteczku festiwalowym *Queimódromo* (zlokalizowanym nad rzeką Mondego) w rytmach muzyki popularnej, jednakże każdego dnia fetę kończy jeden z utworów *Fado de Coimbra*. Huczna zabawa zamienia się wówczas w melancholijne śpiewy. Studenci przytulają się, kołysząc się w rytm muzyki. Towarzyszy temu wiele emocji – jak sami zauważają związane jest to z powszechnym portugalskim *Saudade*, czyli tęsknotą za tym, co już nie wróci.

O dużym znaczeniu studenckich festiwali w Coimbrze oraz o zaangażowaniu uniwersytetu, jak i całego miasta, świadczy fakt, iż uczelnia ustanawia dni wolne od zajęć na czas odbywania się dużych akademickich imprez. Ponadto, podczas festiwalu bardzo życzliwie witani są także studenci zagraniczni, którzy przyjechali do Coimbrzy aby choć przez jeden semestr poczuć tę wyjątkową akademicką atmosferę, panującą w mieście.

Atrakcyjność kultury studenckiej i Uniwersytetu w Coimbrze w świetle przeprowadzonych badań (wywiady ze studentami zagranicznymi)

By zbadać znaczenie kultury studenckiej i samego uniwersytetu w Coimbrze dla rozwoju turystyki kulturowej w mieście, autorki zdecydowały się na przeprowadzenie wywiadów ze studentami zagranicznymi Coimbrzy. Temat wywiadu dotyczył opinii tychże studentów na temat Coimbrzy, uniwersytetu i jego kultury studenckiej oraz aktywności z nią związanych.

Przebywając w Coimbrze na półrocznym stypendium programu Erasmus+ pierwsza z autorek pracy przeprowadziła wywiady z czterdziestoma dwoma studentami z dziewiętnastu krajów (Austrii, Boliwii, Brazylii, Czech, Francji, Grecji, Hiszpanii, Holandii, Indii, Irlandii, Niemiec, Polski, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Turcji, Węgier, Wielkiej Brytanii, Włoch) – ryc. 17, zarówno kobiet jak i mężczyzn (proporcja: 43%:57%, w wieku od 20 do 26 lat.

Ryc. 17. Zestawienie krajów pochodzenia badanych studentów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Badani studenci przyjechali do Portugalii w semestrze letnim, w lutym 2016 roku, również w celu odbycia wymiany zagranicznej, studiując tym samym na różnych kierunkach, odpowiadających studiowanej dziedzinie na uczelni macierzystej. Autorka zapytała o opinie studentów po odbyciu przez nich pięciu miesięcy wymiany na portugalskiej uczelni.

Każdemu badanemu postawione na początku zostało jedno ogólne pytanie o opinię na temat Coimbrzy. Każdy odpowiadający przyjął indywidualny tok wypowiedzi, wskazując tym samym ważne dla niego, a zarazem różne, aspekty kultury studenckiej w mieście.

Czterdzieści dwie wypowiedzi można rozdzielić do trzech grup tematycznych, które zdominowały opinie poszczególnych studentów. Odpowiedzi rozłożyły się równomiernie: czternastu studentów skupiło się na motywacji przy wyborze Coimbrzy jako miejsca do odbycia wymiany zagranicznej, kolejnych czternastu studentów poświęciło uwagę głównie festiwalowi studenckiemu *Queima das Fitas*, który co roku odbywa się w mieście, odnosząc się do wrażeń wyniesionych z imprezy. Z kolei ostatnia grupa czternastu badanych w swoich wypowiedziach skupiła się na Coimbrze jako mieście akademickim oraz podejmowała próbę krótkiej charakterystyki jego społeczności. Otrzymane wypowiedzi (ze względu na objętość tekstu zaprezentowane jest w nim tylko pięć wybranych, najpełniej oddających istotę tematu) pozwoliły wyciągnąć dość istotne wnioski, które zaprezentowane zostały poniżej.

Grupa 1: opinie odnoszące się do motywacji do wyjazdu do Coimbrzy

Przy analizie wypowiedzi studentów podkreślających przede wszystkim znaczenie motywacji do wyboru Coimbrzy jako miejsca do zrealizowania zagranicznego stypendium, zauważalne jest, iż był to wybór absolutnie świadomy, a przed jego dokonaniem studenci między innymi zasięgaliby opinii znajomych, którzy wcześniej odwiedzili miasto lub również byli uczestnikami wymiany; także poszukiwali informacji na temat Coimbrzy w internecie. Niektórzy badani studenci zdecydowali się na realizację zagranicznego stypendium w Coimbrze po uprzedniej wizycie w mieście, która zaowocowała pomysłem powrotu tam na dłużej. Z analizy wypowiedzi wynika, iż główną motywacją do wyjazdu na wymianę zagraniczną do tego miejsca było właśnie unikalne życie studenckie. Studenci wielokrotnie podkreślali wyjątkowość Coimbrzy jako miejsca do studiowania. Nierzadko urzekła ich atmosfera akademicka oraz związane z nią studenckie tradycje i aktywności związane z życiem uniwersyteckim. W swoich wypowiedziach studenci podkreślali dużą ilość studentów w mieście, zarówno tych zagranicznych, jak i lokalnych, którzy są kwintesencją Coimbrzy i dzięki którym życie akademickie jest tam niezwykle. Studenci w swoich opiniach niejednokrotnie wspominali uniwersyteckie akcenty miasta, wszechobecne życie studenckie oraz kładli duży nacisk na unikalność kultury akademickiej w Coimbrze. Wypowiadający się zaznaczali, iż wszystkie informacje o mieście, jakie znaleźli przed wyjazdem i które skłoniły ich do przyjazdu do Coimbrzy, potwierdziły się i w żadnym stopniu miejsce ich nie rozczarowało. Wypowiedzi były następujące:

- „*Powodem dla którego zdecydowałem się wyjechać do Coimbrzy to przede wszystkim uniwersytet, o którym słyszałem od wielu znajomych. Historia uczelni, wspaniała studencka atmosfera, małe i przytulne miasto, to główne hasła jakie padały w rozmowie z osobami, które polecały mi wybrać się właśnie tam. Kiedy tylko tam dotarłem, okazało się, że ani trochę nie przesadzali*”. (Imre, 24, Węgry);
- „*Koniecznie chciałam realizować wymianę zagraniczną w Portugalii. Podczas prowadzenia rozeznania na temat uczelni w kraju, pierwszą jaka mnie oczarowała była właśnie szkoła w Coimbrze. Kultura, tradycja, historia i przede wszystkim magia tego studenckiego miasta od razu mnie kupiły*”. (Carolina, 23, Czechy);
- „*Przed wyborem miejsca, do którego miałam pojechać na stypendium w ramach programu Erasmus+, czytałam, że w Portugalii istnieje wiele tradycji dotyczących studenckiego życia, jednak Coimbra jest pod tym względem wyjątkowa, i ten właśnie ten fakt skusił mnie*”.

do aplikacji w to miejsce. Wszystko się potwierdziło, a interesujące miejsca do zwiedzenia tylko dodają uroku całemu doświadczeniu”. (Barbara, 23, Polska);

- „Jako osoba mająca doświadczenie w studiowaniu, zarówno w kraju, jak i za granicą, przed wyborem kolejnej destynacji postanowiłam poszukać opinii na temat Coimbrzy w internecie. Czytając różne informacje, zauważyłam, że musi to być magiczne miejsce, a kultura studencka jest taka, jakiej nie spotkasz nigdzie indziej, w związku z tym zdecydowałam się pojechać do tego portugalskiego miasta i poczuć tę akademicką atmosferę na własnej skórze. Pomimo wspaniałych doświadczeń podczas stypendium w innym kraju, to właśnie Coimbra jest miejscem do tego stworzonym”. (Carolina, 23, Hiszpania);
- „Do Coimbrzy udało mi się dotrzeć w czasie półrocznego pobytu w Portugalii głównie za namową i radą znajomych, którzy albo mieli okazję tam studiować, albo udało im się już wcześniej zwiedzić to miasto. Zachęcony przedstawionym obrazem – miasta studenckiego, tętniącego życiem, pełnego akademickich akcentów – wybrałem się tam na dwa dni i ani przez chwilę się nie rozczarowałem. Wyjazd ten zaowocował późniejszą realizacją wymiany właśnie w tym mieście”. (Timo, 23, Holandia).

Grupa 2: opinie odnoszące się do festiwalu studenckiego *Queima das Fitas*

Analizując zebrane opinie studentów grupy drugiej, którzy wypowiadali się głównie na temat festiwalu *Queima das Fitas* w Coimbrze, zauważono, iż ich szczególną uwagę podczas festiwalu zyskały wydarzenia *Cortejo* oraz *Serenata*, które – jak przyznają badani – są najbardziej związane z unikalną kulturą studencką miasta. Badani podkreślali ich wyjątkowość i szczególne znaczenie dla portugalskich studentów, w związku z zakończeniem nauki na uniwersytecie. Jak przyznali, dla nich też były to emocjonalne momenty, gdyż wymiana zagraniczna dobiegała końca. Studentów urzekł też fakt, iż mimo, że jest to festiwal studencki, angażuje on do wspólnej zabawy wszystkich mieszkańców, a także turystów. Zauważają także atrakcyjność festiwalu dla tych drugich oraz podkreślają jego wyższość w zestawieniu z imprezami studenckimi, organizowanymi w innych portugalskich miastach. Najistotniejsze wypowiedzi były następujące:

- „Fakt, iż uczelnia pozwala studentom na tyle dni wolnego, aby wybawić się przed sesją egzaminacyjną, świadczy o tym, jak bardzo festiwal musi być zakorzeniony w kulturze i historii miasta! Nigdy nie widziałem czegoś takiego – aby tylu mieszkańców, turystów, integrowało się ze studentami i przeżywało ten czas w ich stylu. Wspaniałe doświadczenie!” (Adam, 24, Niemcy);
- „*Queima das Fitas* był wyjątkowym czasem podczas mojej wymiany. Poczułam wtedy, że doświadczyłam studenckiej kultury miasta jeszcze mocniej, co więcej – byłam częścią społeczności akademickiej, w gronie portugalskich studentów i mieszkańców. Wspaniałe uczucie przynależności”. (Lisa, 22, Węgry);
- „*Queima das Fitas* to dziewięć dni ciągłej zabawy i imprezowania, ściągającej do miasta tłumy! Nie są to jednak typowe studenckie imprezy, tutaj chodzi o coś więcej, tak jak w przypadku całej kultury studenckiej w mieście. Po pierwsze tradycja!” (Zsolt, 26, Węgry);
- „*Queima das Fitas* zrzesza wszystkich studentów, mieszkańców a nawet turystów. Było to wspaniałe przeżycie móc doświadczyć czegoś takiego”. (Nicolas, 23, Francja);
- „Podczas *Queima das Fitas* wszyscy mieszkańcy oraz turyści przebywający w tym czasie w mieście mogli tworzyć to wydarzenie. Szczególnie podczas emocjonalnej *Serenaty* i *Cortejo*”. (Daniela, 23, Włochy);
- „Kiedy dowiedziałam się o *Queima das Fitas* i że to właśnie w Coimbrze festiwal jest najbardziej popularny, nie mogłam tego przegapić. Mimo, że w Lizbonie także miałam okazję wziąć udział w studenckich wydarzeniach, jednak to właśnie Coimbra zrobiła na mnie duże wrażenie”. (Rachel, 23, Stany Zjednoczone).

Grupa 3: opinie odnoszące się do akademickości i akademickiej społeczności Coimbrzy

Trzecia grupa studentów podkreślała dumę żaków zagranicznych z możliwości studiowania na Uniwersytecie w Coimbrze oraz z okazji bycia częścią tej niezwyklej akademickiej społeczności. Według nich Coimbra to miasto z tradycjami studenckim, pielęgnowanymi do dziś, co w obecnych czasach jest rzadko spotykane. Studenci nierzadko porównywali Uniwersytet w Coimbrze oraz akademicką atmosferę w nim panującą ze swoimi uniwersytetami macierzystymi. Często wspominali, że w rodzimych krajach nie takiej przynależności do miasta, uczelni, czy ogólnej społeczności akademickiej. Zwracali też uwagę na dużą ilość turystów zwiedzających miasto i uniwersytet, tłumacząc, iż kultura studencka Coimbrzy to magnes przyciągający studentów do miasta. Wybrane wypowiedzi zamieszczone są poniżej:

- „Coimbra to tradycyjne, studenckie miasto, w którym studenci działają tak aktywnie na rzecz uniwersytetu, jak nigdzie indziej. Organizują różne uroczystości i imprezy, takie jak na przykład Latada na początku roku, czy Queima das Fitas pod koniec roku akademickiego. Dzięki temu tłumy mieszkańców, studentów zagranicznych czy turystów, mogą wziąć udział w życiu akademickim”. (Lisa, 22, Francja);
- „Coimbrę tworzą studenci. Niewielkość miasta sprzyja nawiązaniu znajomości, a w związku z tysiącami fantastycznych młodych i otwartych ludzi, naprawdę jest się z kim zaznajamiać. Wciąż kultywują oni tradycje studiowania z przeszłości i chcą się nimi dzielić z innymi”. (Mathias, 22, Belgia);
- „Myślę, że kultura studencka w mieście, jak i sam uniwersytet to duża atrakcja turystyczna. Wszyscy przyjeżdżają tutaj właśnie dlatego. Ze względu na to, że mieszkam przy jednej z zawiłych ulic Coimbrzy niedaleko uczelni, codziennie mijam obcokrajowców, którzy nierzadko pytają o drogę na uniwersytet”. (Halil, 22, Turcja);
- „Coimbra to typowo studenckie miasto i niewątpliwie studenci spacerujący po mieście w czarnych pelerynach są bacznie obserwowani przez turystów. Zauważam w mieście wielu grup wycieczkowych z Francji, Niemiec czy Hiszpanii”. (Karol, 22, Polska);
- „Niezwyczajnie w akademickiej Coimbrze jest właśnie to, że z jednej strony człowiek ma wrażenie, jakby poruszał się w jakimś uniwersyteckim muzeum, zamkniętym skansenie, a z drugiej – czuje się tam naturalnie i widzi aktywne i bijące życie studenckie wszędzie wokół. Siłą Coimbrzy jest jej naturalność, poczucie, że pomimo historii, tradycji, pięknych dzieł architektonicznych, jest to wciąż po prostu miasto, w którym żyją – i studiuje – normalni ludzie”. (Laurine, 23, Francja).

Atrakcyjność kultury studenckiej i Uniwersytetu w Coimbrze w opiniach turystów (analiza wypowiedzi na portalu turystycznym TripAdvisor)

Autorki publikacji dokonały przeglądu około 200 wypowiedzi osób zwiedzających Uniwersytet w Coimbrze z lat 2014-2017, zamieszczonych przez nich na stronach znanego portalu turystycznego TripAdvisor¹². Spośród wszystkich wybrano do ścisłej analizy sześćdziesiąt, albowiem tyle (stanowiły 30% ogółu) odnosiło się także do kultury studenckiej Coimbrzy, która stricte związana jest z uniwersytetem. Jak się okazało, turyści recenzujący uniwersytet w Coimbrze, nie postrzegają tego miejsca tylko i wyłącznie jako zabytku, lecz opisali go w różnych aspektach. Autorki dokonały podziału opinii turystów ze względu na czynniki najczęściej przez nich wyróżniane. Wypowiadający się turyści nierzadko łączyli

¹² Strony internetowe, z których zaczerpnięto wypowiedzi, mają następujące adresy:

https://pl.tripadvisor.com/Attraction_Review-g189143-d6420077-Reviews-Universidade_de_Coimbra_Alta_Sofia-Coimbra_Coimbra_District_Central_Portugal.html

https://pl.tripadvisor.com/Attraction_Review-g189143-d456685-Reviews-or100-University_of_Coimbra-Coimbra_Coimbra_District_Central_Portugal.html#REVIEWS

ze sobą wiele wrażeń ze swojej wizyty w mieście, jednakże często akcentowali w wypowiedziach element, który wyraźnie przyciągnął ich uwagę.

Pierwszym elementem, pojawiającym się najczęściej w ocenach Uniwersytetu w Coimbrze przez turystów była historia oraz niesamowicie długi staż uczelni w funkcjonowaniu jako czynna jednostka akademicka. Turyści niejednokrotnie podkreślali, że jest to jeden z najstarszych uniwersytetów w Europie, jak i na świecie, a widocznym na to dowodem jest wszechobecna w niej historia. Zauważali też, że dla Portugalczyków miejsce to jest powodem do dumy. Oprócz bogatej historii oraz długiego funkcjonowania uniwersytetu, turyści w swoich ocenach zwracali także uwagę na tradycje związane z tym miejscem. Oceniając uniwersytet oraz polecając innym turystom to miejsce jako godne odwiedzenia, recenzujący niejednokrotnie wypowiadali się o studentach często napotykanym na swojej drodze podczas zwiedzania. Wypowiadając się o nich, zwracali szczególną uwagę na unikalne uniformy żaków, związane z tradycjami uczelni, nierzadko porównując je ze strojami, widzianymi w popularnych filmach z serii *Harry Potter*. Ponadto po rozmowach odbytych ze spotkanymi w Coimbrze studentami, turyści wskazywali na ich przyjazne podejście oraz chęć dzielenia się z historią uniwersytetu oraz studenckimi tradycjami. Skorość i śmiałość studentów do rozmowy wynika zaniem turystów z dumy z możliwości studiowania w tak prestiżowym, a zarazem wyjątkowym miejscu. Turyści, przyznali, że akademicki duch, wyczuwalny podczas spacerów po kampusie, nierzadko jest dla nich esencją wizyty na uczelni. Niepowtarzalność i wyjątkowość to słowa, jakich używają poddając ocenie atmosferę uniwersytecką. Klimat, jaki tworzą studenci, jest dla turystów unikatowy i przypisany tylko Coimbrze. Wypowiedzi turystów podkreślały także zalety możliwości studiowania w takim miejscu i przeżywania życia akademickiego w tak szczególny sposób. Kolejnymi, równie często wymienianymi przez turystów w swoich ocenach kwestiami, były architektura i ogólna estetyka uniwersyteckich budowli. Niejednokrotnie podkreślali bogactwo wewnętrzne jak i zewnętrzne odwiedzanych miejsc, co wpływa bardzo pozytywnie na ich ocenę. Turystów zachwycił także stan budowli, mimo ich dojrzałego wieku. Jeszcze jednym elementem, wielokrotnie wspominanym przez turystów oceniających atrakcyjność wizyty na Uniwersytecie w Coimbrze, była jedna z jego głównych atrakcji, czyli Biblioteka Joanina. Wypowiadając się na temat zwiedzania uczelni, turyści wskazywali właśnie bibliotekę jako najciekawsze z oferowanych do zobaczenia miejsc w murach uczelni. Nierzadko podkreślali ogromne wrażenie, jakie wywarły na nich liczne zbiory książek, utrzymane w tak dobrym stanie. Bardzo często chwalili same w sobie wnętrza biblioteki, które, jak przyznawali, jest imponujące i niewiarygodne.

Analizując wszystkie przedstawione recenzje zauważalne jest, iż każdego turystę urzeka w Coimbrze coś innego, jednakże zawsze bywa to element związany z kulturą studencką, która – jak sami turyści przyznają, jest w mieście widoczna na każdym kroku. Począwszy od historii i stażu uniwersytetu, przez architekturę, ogólną estetykę miasta po społeczność studencką i ich otwartość na odwiedzających miasto turystów.

Turyści, którzy wybrali się do Coimbrzy, oceniając jeden z jej najważniejszych zabytków, jakim jest uniwersytet, sugerowali innym zwiedzającym wpisanie uczelni oraz jej okolic na listę obowiązkowych miejsc do odwiedzenia w mieście. W swoich wypowiedziach turyści niejednokrotnie podkreślali wyjątkowość wizyty na najstarszym uniwersytecie w Portugalii, zwracając szczególną uwagę na Wydział Prawa, jako miejsce godne polecenia innym odwiedzającym uczelnię.

Z każdej analizowanej wypowiedzi wynikało, iż turyści byli zafascynowani wizytą na uniwersytecie, a jego historyczne znaczenie dla miasta jeszcze bardziej ich interesowało. Wypowiadając się o wizycie w murach uczelni, turyści radzili wybrać się tam wszystkim fanom kultury i historii. Zwiedzający wypowiadali się o uczelni jako o symbolu miasta, dzięki któremu można się sporo dowiedzieć o mieszkańcach Portugalii oraz ich historii.

Wypowiadając się na temat pobytu w Coimbrze, turyści wielokrotnie zaznaczali, jak mieszcząca się tam najstarsza uczelnia jest dumna z podtrzymywanych tradycji. Zwiedzający wymieniali w swoich wypowiedziach te zasłyszane i spotkane tradycyjne elementy kultury studenckiej miasta, co znaczy, że je zapamiętali. Zwracali uwagę na uniformy studentów, wciąż tak ważną dla uczelni celebrację rozpoczęcia roku akademickiego, czy obronę tytułu doktoratu.

Oceniając wizytę w Coimbrze, turyści nierzadko mile wspominają w swoich wypowiedziach studentów i radzą innym zwiedzającym, aby wybrać się do miasta w trakcie trwania roku akademickiego, po to, aby móc choć przez chwilę porozmawiać z żakami, którzy mają okazję studiować na tak prestiżowej uczelni. Niekiedy nawet turyści zazdroszczą obecnym studentom studiowania w tak magicznym miejscu, jednocześnie chwając uczniów za ich otwartość i chęć opowiadania o tradycjach miasta oraz uniwersytetu.

W wielu przytoczonych recenzjach turyści bardzo pochlebnie wypowiadali się na temat architektury oraz ogólnej estetyki miasta, skupiając swoją uwagę głównie na budynkach, należących do uniwersytetu. Wyróżniali architektoniczną unikatowość miasta, piękno oraz zachowanie w Coimbrze ładu i porządku w fantastycznym stylu. Podkreślali oni słusność umieszczenia Universidade de Coimbra na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO. Zauważali także w Coimbrze połączenie nowoczesności oraz tradycji, tłumacząc, że świeżość niosą młodzi studenci, lecz zwyczaje pozostają niezmiennie od lat. Tworzy to w oczach turystów niesamowitą akademicką atmosferę.

Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonych kompleksowych badań autorki publikacji stwierdzają, iż zarówno studenci wybierający się do Coimbrzy na wymianę zagraniczną, jak i turyści przyjeżdżający do miasta, swojego wyboru dokonują bardzo świadomie i kierują się do Coimbrzy przede wszystkim ze względu na aspekty kulturowe, jakie ona oferuje. Z wypowiedzi studentów i turystów wynika bezspornie, iż w ich oczach Coimbra jawi się jako miasto studenckie, z niespotykaną nigdzie indziej atmosferą uniwersytecką. W swoich opiniach podkreślają wszechobecność akademickich akcentów: strojów, wydarzeń, zabudowań uniwersyteckich itp. Wyróżniają wielkość miasta, która sprzyja lepszej integracji portugalskich, jak i zagranicznych studentów oraz mieszkańców i turystów. Skupiając się na kulturze studenckiej w mieście, badani wskazywali na jej wyjątkowość i niezwykłość. Coimbrę opisywali jako miejsce magiczne, odnosząc się tym samym zarówno do społeczności akademickiej, jak i całego miasta.

Z wypowiedzi grupy studentów, która w swoich opiniach skupiła się na festiwalu *Queima das Fitas* wynika, iż studenci zauważają fenomen tej imprezy studenckiej organizowanej w Coimbrze. Niejednokrotnie podkreślają zaangażowanie uniwersytetu w tworzenie festiwalu, jednakże największe wrażenie zrobiło na nich zaangażowanie wszystkich mieszkańców miasta, turystów oraz oczywiście studentów. Opisując swój udział w festiwalu, studenci przyznają, iż nigdy wcześniej nie doświadczyli czegoś takiego. Niejednokrotnie podkreślali, iż podczas tej tradycyjnej, studenckiej imprezy poczułi, że przynależą do portugalskiej uniwersyteckiej społeczności. Ponadto, badani wskazywali, iż będąc częścią tego wydarzenia, mieli okazję zintegrować się z innymi studentami oraz mieszkańcami miasta.

Na podstawie przeprowadzonych obserwacji, zebranych wypowiedzi oraz przytoczonych opisów Coimbrzy i jej uniwersytetu, autorki utrzymują w mocy hipotezę, jaką jest tytuł niniejszego artykułu: kultura studencka Coimbrzy jest zdecydowanie największym atutem i istotnym (autorki zaryzykują nawet stwierdzenie, że nadrzędnym) walorem turystyki kulturowej miasta, nie tylko dla turystów-studentów.

Analizując jakiś czas wcześniej definicje turystyki kulturowej K. Buczkowska [2014, s. 84-85] zauważyła, że pojawiają się w nich różnorodne określenia czynności podejmowanych przez turystów kulturowych oraz rezultatów tych czynności. Są wśród nich takie aktywności jak: uczenie się, doświadczanie, poznawanie i poznanie, zdobywanie nowych informacji, zagłębianie się w coś, koncentrowanie się na czymś, bycie aktywnym, dociekanie, uczestniczenie, osobiste wzbogacanie, dotykane, chłonięcie wszystkimi zmysłami, zauważanie, docenianie, wchodzenie w interakcje, konfrontowanie itp. Ponadto, wśród profitów, które zapowiadają turystom kulturowym wspomniane definicje, wymieniane są m.in.: wiedza, nowe informacje i doświadczenia, zabawa, poznanie, zdobywanie doświadczenia, pewna zmiana postaw lub zachowań (np. podniesienie poziomu kultury osobistej), zaspokajanie własnych potrzeb kulturalnych, umiejętność świadomego obcowania z kulturą, zagłębienie w kulturę. Po przeprowadzonych kompleksowych badaniach autorki publikacji zgodnie stwierdzają, że wszystko to zapewnia turystom pobyt w akademickim mieście Coimbra i zetknięcie się z analizowaną specyfiką kultury studenckiej. Coimbra jest więc zdecydowanie miastem turystyki kulturowej, a wielu turystów tam przybywających zasługuje na miano turystów kulturowych. W ogólnym ujęciu definicyjnym postacią taką nazywamy kogoś, kto jest „silnie zmotywowany i przygotowany kulturowo do licznie odbywanych podróży, wyjeżdżający w celu wielozmysłowego aktywnego poznawania, doświadczania i wchodzenia w relacje z kulturą innych miejsc, w wyniku którego dokonuje się jej rozwój osobisty i kreuje styl życia” [Buczkowska 2014, s. 297]. Ponadto, w typologii turystów kulturowych z 2014 r. jedna z autorek pracy [Buczkowska 2014, s. 169-170] wyróżniła „Erasmusów” i tym mianem można niewątpliwie wielu studentów przyjezdnych do Coimby także nazwać. Są to według badaczki żacy, którzy „studiują za granicą w gronie studentów z różnych krajów przez kilka lub kilkanaście miesięcy, w ramach dowolnej stypendialnej wymiany międzyuczelnianej¹³. Ich wyjazd na studia ma charakter szczególnej podróży: uczy tolerancji, pozwala poznać kulturę kraju docelowego i krajów pozostałych studentów (tradycje, kulinaria, zwyczaje) oraz pomaga otworzyć się na nie, sprzyja nauce języków obcych. »Erasmusi« to aktywni turyści, jako że w trakcie stypendium wiele zwiedzają i podróżują. Do kraju rodzinnego wracają ze znacznym bagażem doświadczeń, sporą wiedzą, wyraźną otwartością na ludzi i świat oraz większą pewnością siebie i zrozumieniem własnej kultury”.

Bibliografia

- Buczkowska K., 2014, *Portret współczesnego turysty kulturowego*, Wyd. AWF, Poznań
Jepson T., 2002, *Portugalia – Explorer*, Grupa Wydawnicza Bertelsmann Media, Warszawa
Welcome Guide for International Students, <http://www.uc.pt/international-applicants/welcome-guide/wguide.pdf>, PDF
Malchrowicz E., 2009, *Półwysep Iberyjski – raj dla turystów kulturowych. Przegląd potencjału Hiszpanii i Portugalii dla rozwoju wybranych form turystyki kulturowej*, „Turystyka Kulturowa”, nr 9, www.turystykakulturowa.org, PDF, s. 4-26
Miguel G.P., 2013, *University of Coimbra. A Visit To The Palace of Knowledge*, Coimbra
Portugalia, 2014, Wyd. Pascal, Bielsko-Biała
Poelzl V., 2007, *Spokojnie, to tylko Portugalia*, PWN SA, Warszawa
Louis R. S., 2009, *Portugal*, Wyd. Lonely Planet
Śledziejowska A., 2017, *Kultura studencka Coimby jako atrakcja turystyki kulturowej*, praca magisterska napisana na Wydziale Turystyki i Rekreacji AWF w Poznaniu, Poznań
Zaborowska J., 2005, *Portugalia – Podróże marzeń*, Warszawa

¹³ W ciągu 25 lat trwania najbardziej znanego i popularnego programu wymiany: Programu Unii Europejskiej LLP/Erasmus na stypendia wyjechało 2,5 mln studentów z całej Europy, w tym ponad 108 tys. polskich studentów [www.erasmus.org.pl].

Strony internetowe [dostęp w okresie styczeń-lipiec 2017]

www.academica.pt

www.centerofportugal.com

www.erasmus.org.pl

www.portugalresident.com/academic-traditions

www.shanghairanking.com

www.uc.pt/international-applicants/estudar-viver-coimbra/universidade

www.uc.pt/international-applicants/welcome-guide/wguide.pdf

Students' culture as an important tourist value in Coimbra

Key words: student culture, cultural tourism, Coimbra, tourist values

Abstract

The topic of this article is a unique student culture of the Portuguese city of Coimbra considered in the context of cultural tourism. The former capital city of Portugal and, for centuries, the home to the most important Portuguese university is filled with the legacy of the past. Its academic customs are meticulously attended to, which, in turn, strongly influences tourists' interest in the city. In the article its authors aim at showing that the student culture of Coimbra is a particularly important tourist value, especially for cultural tourism development.

As a result of the on-site observations and interviews carried out among incoming students as well as the authors' participation in the student cultural events of Coimbra and TripAdvisor analyses, it was possible to gather all necessary information and empirical data which allow to sustain the hypothesis that students' culture of Coimbra is a magnet value for tourists and that it makes tourists' stay in a city as a unique one.